

הגיבור האלמוני מאחורי "המזה"ת החדש"

מאת ד"ר אדי כהן

מבט מבס"א מס' 1,886, 15 בינואר 2021

תקציר: ג'רארד קושניר, שליחו ויועצו של הנשיא היוצא דונלד טראמפ שתרם תרומה מכרעת להסכמי השלום בין ישראל לבין איחוד האמירויות, בחריין, מרוקו וסודאן, היה הרוח החיה מאחורי ההסכם שהביא לאחרונה לסיום הסכסוך הממושך בין סעודיה לקטאר.

המשבר הקטארי החל ביוני 2017 כמאמץ לבידוד מדיני וכלכלי של קטאר עד שתגיע לנקודת שבר ותיכנע לדרישות סעודיה, מצרים, בחריין ואיחוד האמירויות (שכוננו בתקשורת הערבית "הרביעיה" או "מדינות המצור") שניתקו את היחסים הדיפלומטים וסגרו את מרחביהן האוויריים עימה. סעודיה אף סגרה את "מעבר סלוא" הגובל בקטאר ומשמש כמעברה היבשתי היחיד עם מדינה כלשהי.

סיבות רבות הביאו להכרזת המלחמה על קטאר, ביניהן המימון הקטארי לגורמים המזוהים עם האחים המוסלמים הפועלים נגד סעודיה ומצרים ושידורי רשת אלג'זירה המערערים את היציבות במדינות ערב. מנהיגי הרביעיה לא שכחו כיצד אלג'זירה עודדה את ההמונים לצאת לרחובות במסגרת מה שכונה "האביב הערבי" לפני כעשור. הקטארים מצידם טוענים שהכל נובע מקנאה מהצלחותיה של האמירות הנובעות בין היתר מרשת אלג'זירה הבינ"ל שברשותה, מבחירתה של קטאר כמארחת אליפות העולם בכדורגל ב-2022, וכיו"ב.

מתוך ההדלפות והדיווחים לאחרונה עולה שמספר ימים לאחר המצור תכננה סעודיה לפלוש לקטאר, אך הפלישה נמנעה ברגע האחרון בעקבות לחץ אמריקני כבד. מדינות המצור הציבו לקטאר 13 תנאים להסרת המצור ולנרמול היחסים, ביניהם הפסקת מימון הטרור, סגירת רשת אלג'זירה ועוד. קטאר לא נכנעה ופנתה לתורכיה ולאיראן והן סיפקו לה את צרכיה הכלכליים והביטחוניים. בתמורה השקיעה קטאר מיליארדים במדינות אלה ורשת אלג'זירה שהייתה נגד האיראנים שינתה כיוון ושיבחה את פועלו של קאסם סולימאני.

במשך למעלה משלוש שנים ניסו הכוויתים ורבים אחרים לפשר בין הסעודים לבין הקטארים במטרה להביא לפיוס, אך המחלוקות בין שתי המדינות היו גדולות מדי. פרשת חאשוקג'י העמיקה את הפער ביניהן עת מימנה אלג'זירה עשרות עיתונאים וסייעה בהפקת תחקירים רבים להשחרת יורש העצר מוחמד בן סלמאן, האשם העיקרי

ברצח חאשוקג'י. בסופו של דבר הביאה הדיפלומטיה האמריקנית בניצוחו של קושניר ובסיוע לחצי הנשיא טרמפ לפיוס בין בן סלמאן לבין עמיתו הצעיר - אמיר קטאר תמים אלתאני.

לפני מספר ימים פתח סלמאן את הפסגה השנתית של "מועצת שיתוף הפעולה של מדינות המפרץ" בקריאה לגיבוש עמדה אחידה נגד איראן: "היום אנו זקוקים מאוד לאחד את מאמצים, לפתח את המועצה שלנו ולהתמודד עם האתגרים הניצבים בפנינו". טרם פתיחת הפסגה קיבל יורש העצר הסעודי את פניו של אמיר קטאר בשדה התעופה. שני המנהיגים נראו מחובקים ומפויסים ולא ניתן היה להבחין בזכר למשבר הארוך שהיה ביניהם.

הפסגה תיזכר כפסגת הפיוס העשויה לסלול את הדרך לשלום לא רק בין קטאר לבין סעודיה אלא בינה לבין רביעיית המדינות, משום שהפיוס טרם נעשה באופן רשמי עם מצרים, בחריין, ואיחוד האמירויות. בשלב זה פרטי ההסכם אינם ברורים לחלוטין. השמועות מדברות על סוף הסכסוך עם הצבת מספר תנאים והכללם ויתור קטארי על תביעה נגד סעודיה בגין הנזקים שהמצור גרם לה. ימים יגידו אם מדובר בפיוס אמיתי אך ניכר שההתקפות התקשורתיות בין שני הצדדים פחתו מאוד והמלחמות ברשתות החברתיות כמעט ונעלמו.

מעבר לתרומתו המכרעת לארבעת הסכמי השלום עם ישראל, פועלו של קושניר לסיום סכסוך זה הופכו ל"גיבור האלמוני" מאחורי שינוי פני המזה"ת המתחולל כנגד עינינו.

* ד"ר אדי כהן הוא חוקר במרכז בס"א. מתמחה ביחסים בתוך העולם הערבי, בסכסוך הערבי-ישראלי, בטרור, ובקהילות יהודיות בעולם הערבי. מחבר הספרים "השואה בעיני מחמוד עבאס" ו"המופתי והיהודים: מעורבותו של חאג' אמין אלחוסיני בשואה ומלחמתו נגד יהודי ארצות ערב 1935-1946 שיצא לאור בינואר 2021